

Kestävän kehityksen selonteko Pohjoismaiden neuvostolle vuonna 2018

1. Tiivistelmä

Pohjoismaiden ministerineuvosto antaa joka toinen vuosi Pohjoismaiden neuvostolle selonteon Pohjoismaiden ministerineuvoston kestävän kehityksen työstä ja *Hyvä elämä kestävässä Pohjolassa* -strategian seurannasta. Vuonna 2017 hyväksyttiin *Sukupolvi 2030* -ohjelma, jonka tavoitteena on tukea YK:n Agenda 2030:n ja siihen sisältyvien 17 kestävyystavoitteen täytäntöönpanoa Pohjoismaissa. Siksi Pohjoismaiden neuvostolle raportoidaan vuosina 2018 ja 2020 myös *Sukupolvi 2030* -ohjelman toimeenpanon etenemisestä.

2. Johdanto

Pohjoismaiden ministerineuvoston kestävän kehityksen strategia tuli voimaan 2. tammikuuta 2013. Strategia muodostaa yleisen, monialaisen kehityksen Pohjoismaiden ministerineuvoston kestävän kehityksen työlle. Strategian yleisenä tavoitteena on kestävyysnäkökulman sisällyttäminen Pohjoismaiden ministerineuvoston kaikkeen toimintaan.

YK:n jäsenmaat hyväksyivät syyskuussa 2015 kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman, joka sisältää 17 kansainvälistä kestävän kehityksen tavoitetta ja 169 alatavoitetta. Kyseessä on yleisluontoinen toimintaohjelma, eli se on Pohjoismaille aivan yhtä ajankohtainen kuin kehitysmaillekin. Kaikki Pohjoismaat ovat sitoutuneet saavuttamaan toimintaohjelman tavoitteet vuoteen 2030 mennessä. Pohjoismaiden sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävän tulevaisuuden varmistaminen on yksi pohjoismaisen yhteistyön ydintehtävistä, ja ministerineuvoston toiminta kytkeytyy monilta osin tiiviisti Agenda 2030 -toimintaohjelmaan ja sen 17 kestävyystavoitteeseen. Lisäksi pohjoismaisessa yhteistyössä painotetaan kestävän kehityksen kulttuurista näkökulmaa.

Jotta kestävän kehityksen työlle saataisiin entistä enemmän näkyvyyttä ja painoarvoa pohjoismaisessa yhteistyössä, Pohjoismaiden yhteistyöministerit hyväksyivät 5. syyskuuta 2017 ohjelman nimeltä *Sukupolvi 2030 – Pohjoismainen ohjelma Agenda 2030:n toteuttamiseksi*. Lapset ja nuoret ovat tärkeä muutosvoima, ja siksi ohjelmassa painotetaan heidän osallistamistaan Agenda 2030 -työhön. Ohjelmakauden temaattiseksi painopistealueeksi on puolestaan valittu kestävä kulutus ja tuotanto. Ohjelma hyväksyttiin Pohjoismaiden neuvoston istunnossa 2017.

Tämän seloteon sisältö on seuraavanlainen:

- *Sukupolvi 2030* -ohjelman toimeenpanon eteneminen ohjelmakauden ensimmäisenä vuonna ja lyhyt kuvaus toteutetuista toimenpiteistä, muun muassa:
 - Tietoa Agenda 2030 -toimintaohjelman käsittelystä eri sektoreiden ministerineuvostoissa ja virkamieskomiteoissa
 - Tiivistelmä pohjoismaisten laitosten Agenda 2030 -työstä
- *Hyvä elämä kestävässä Pohjolassa* -strategian päivityksen ja pohjoismaisten kestävä kehityksen indikaattoreiden tarkistustyön eteneminen.

3. Yhteistyö

Kumppanuudet ovat avainasemassa, kun Pohjoismaissa pyritään saamaan aikaan sitoutumista ja paneutumista Agenda 2030 -työhön. Pohjoismaiden ministerineuvosto käykin tiivistä vuoropuhelua kumppaneidensa eli kansalaisyhteiskunnan, kuntien, nuorisjärjestöjen, tutkijoiden, pohjoismaisen Global Compact -verkoston ja Pohjoismaiden neuvoston kanssa.

4. Tulokset

Kestävän kehityksen budjetti 2018

Kestävän kehityksen strategian täytäntöönpanon tukemiseksi yhteistyöministerit ovat perustaneet erityisen kestävä kehityksen määrärahan, jonka suuruus on 3 miljoonaa Tanskan kruunua vuosittain. Yhteistyöministerit tekivät maaliskuussa 2016 periaatepäätöksen, jonka mukaan pääosa kestävä kehityksen määrärahoista kanavoitetaan vuosina 2016–2020 *Sukupolvi 2030* -ohjelman täytäntöönpanoon. Siksi valtaosa vuotuisista 3 miljoonan Tanskan kruunun suuruisista määrärahoista kohdennetaan myös kuluvana vuonna *Sukupolvi 2030* -ohjelman puitteissa toteutettaviin hankkeisiin ja toimintaan. Lisäksi määrärahoja käytetään pohjoismaisten kestävä kehityksen indikaattoreiden sekä ministerineuvoston kestävä kehityksen GRO-portaalin ylläpitoon.

Sukupolvi 2030 -ohjelman toimeenpano

Tämä kappale jakautuu neljään osaan:

- Agenda 2030 -toimintaohjelman sisällyttäminen Pohjoismaiden ministerineuvoston toimintaan
- Kestävää kulutusta ja tuotantoa edistävien pohjoismaisten toimien vahvistaminen
- *Sukupolvi 2030* -ohjelmaan liittyvät hankkeet
- Viestintä

Agenda 2030 -toimintaohjelman sisällyttäminen Pohjoismaiden ministerineuvoston toimintaan

Yleinen keskustelu Agenda 2030:sta kaikissa ministerineuvostoissa: Kaikki ministerineuvostot ovat keväällä ja kesällä 2018 keskustelleet kokouksissaan siitä, miten ne aikovat sisällyttää Agenda 2030:n omaan toimintaansa. Keskusteluissa on

kiinnitetty erityishuomiota *Sukupolvi 2030* -ohjelman temaattiseksi painopistealueeksi valittuun kestäväan kulutukseen ja tuotantoon. Keskustelut käytiin virkamieskomiteoissa muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Liitteessä 1 on lyhyt tiivistelmä keskustelujen sisällöstä.

Palautteesta ilmenee, että kaikki sektorit näkevät omissa toimenpiteissään ja priorisoinneissaan selviä yhtymäkohtia Agenda 2030:n tavoitteisiin. Keskustelut ovat useimmiten olleet alustavia ja yleisluontoisia, mutta ne ovat osoittaneet, että monet sektorit ovat valmiita jatkamaan Agenda 2030 -työtä ja ottamaan sen huomioon tulevissa toimenpiteissään. Tietyillä sektoreilla, etenkin ympäristö- ja ilmastoasiain ministerineuvostolla, on muita sektoreita tiiviimpi kytkös pohjoismaisen ohjelman pääteemaan eli kestäväan kulutukseen ja tuotantoon. Kaikki sektorit ovat kuitenkin ottaneet kantaa kyseiseen teemaan, ja useat sektorit ovat tehneet ehdotuksia siitä, miten teemaa voitaisiin käsitellä tai millaisia monialaisia hankkeita sen puitteissa voitaisiin toteuttaa. Sektorit ovat ehdottaneet keskittymistä esimerkiksi kestäväan liikenteeseen, kiertotalouteen ja kestäväan matkailuun.

Laitokset: Pohjoismaisilla laitoksilla on tärkeä rooli pyrittäessä juurruttamaan maailmanlaajuiset kestäväan kehityksen tavoitteet kaikkeen ministerineuvoston toimintaan. Siksi sihteeristö on pyytänyt laitoksilta selvitystä siitä, miten ne edistävät Agenda 2030:n toteutumista omalla toiminnallaan ja mitä konkreettisia kestävyystavoitteisiin liittyviä suunnitelmia niillä on. Valtaosa laitoksista vastaa tekevänsä aktiivisesti työtä maailmanlaajuisen kestävyystavoitteiden tai niiden kannalta keskeisten teemojen parissa. Monet laitokset mainitsevat myös ohjelmia tai hankkeita, jotka ovat erityisen relevantteja kulutus- ja tuotantotapojen kestävyden eli tavoitteen 12 näkökulmasta. Esimerkkinä mainittakoon vaikkapa NordForskin, Nordic Innovationin ja Pohjoismaisen energiantutkimuksen yhteinen vihreän kasvun tutkimus- ja innovaatio-ohjelma. Liitteessä 2 on tiivistelmä laitosten vastauksista. Sihteeristö aikoo syksyllä 2018 selvittää saatujen vastausten pohjalta, miten Agenda 2030 voidaan sisällyttää entistä järjestelmällisemmin laitosten työhön esimerkiksi ohjauskirjeitä apuna käyttäen.

Budjetti: Sihteeristö on pyytänyt sektoreita viittaamaan Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2019 budjetissa maailmanlaajuisiin kestävyystavoitteisiin ja alatavoitteisiin aina silloin, kun sektorin toiminta liittyy selkeästi Agenda 2030:een ja kestäväan kehityksen tavoitteisiin. Viittaukset sisällytetään yksittäisten budjettikohtien kuvauksiin. Vuoden 2019 budjettiasiakirjan johdantokappaleessa kerrotaan puolestaan yleisesti Pohjoismaiden ministerineuvoston työstä Agenda 2030:n parissa.

Hankkeet: Sihteeristö on päivittänyt hankekuvauslomakkeet, niin että niissä viitataan Agenda 2030:een. Kaikkien Pohjoismaiden ministerineuvoston puitteissa hyväksyttävien sisäisten ja ulkoisten hankkeiden tulee toisin sanoen tehdä selkoa siitä, millä tavoin ja miten laajasti ne edistävät maailmanlaajuisen kestävyystavoitteiden saavuttamista.

Ohjausasiakirjat: Sihteeristö käy parhaillaan läpi ohjausasiakirjoja varmistaakseen, että ne viittaavat relevanteilta osin maailmanlaajuisiin kestävyystavoitteisiin. Laitosten ohjauskirjeet ja muut yhä päivitystä odottavat ohjausasiakirjat saataneen tarkistettua vuoden 2018 loppuun mennessä.

Kestävä kulutus ja tuotanto (kestävän kehityksen tavoite 12)

Jotta saataisiin parempi käsitys Pohjoismaiden yhteisistä haasteista ja mahdollisuuksista saavuttaa tavoite 12 (kestävä kulutus ja tuotanto), PlanMiljø-konsulttiyritys laati keväällä 2018 analyysin nimeltä [Sustainable Consumption and Production – An analysis of Nordic Progress towards SDG12, and the way ahead](#). Analyysi valottaa tavoitteen 12 tilannetta Pohjoismaissa ja antaa suosituksia jatkotyöstä. Raportti esiteltiin onnistuneessa oheistapahtumassa, jonka Pohjoismaat järjestivät YK:n vuotuisen kestävä kehityksen korkean tason poliittisen foorumin (HLPF) yhteydessä New Yorkissa heinäkuussa 2018. Raportti käännetään skandinaavisille kielille elokuussa 2018.

Raportin suositusten ja ministerineuvostojen aloitteiden pohjalta on tarkoitus tunnistaa yksi tai useampia monialaisia toimenpiteitä, joiden avulla voidaan auttaa Pohjoismaita saavuttamaan kulutus- ja tuotantotapojen kestävyttä koskeva tavoite. Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri esittää ehdotuksen pohjoismaisille yhteistyöministerieille vuoden 2018 loppuun mennessä.

Sukupolvi 2030 -ohjelmaan liittyvät hankkeet

Sukupolvi 2030 -ohjelman yhtenä tavoitteena on edistää Agenda 2030:een liittyvää sitoutumista Pohjoismaissa. Ohjelmakauden ensimmäisenä vuonna on käynnistetty tätä tavoitetta edistäviä hankkeita.

Kunnat: Pohjoismaiden ministerineuvoston aluekehityksen laitos Nordregio selvittää, miten Pohjoismaiden kunnat tekevät Agenda 2030 -työtä. Selvityksen tavoitteena on edistää paikallistason toimijoiden pohjoismaista tiedonvaihtoa ja laatia suosituksia siitä, miten kunnat voivat osallistua Agenda 2030 -työhön. Nordregio järjesti 9. toukokuuta Pohjoismaiden kunnille suunnatun seminaarin, jossa esiteltiin selvityksen alustavia tuloksia ja annettiin kunnille tilaisuus esittää näkemyksiä lopullisen raportin sisällöstä. Osallistujat olivat hyvin tyytyväisiä seminaariin ja ilmaisivat kiinnostuksensa vahvistaa kuntien pohjoismaista tiedonvaihtoa. Raportti julkaistaan syyskuussa 2018. Budjetti: 350 000 Tanskan kruunua.

Tutkijat ja parlamentaarikot: Göteborgilaisen Chalmersin teknillisen yliopiston yhteydessä toimiva YK:n kestävä kehityksen ratkaisuverkosto *Sustainable Development Solutions Network (SDSN) Northern Europe* suorittaa esitutkimuksen, jossa selvitetään, onko tarpeen ja mahdollista perustaa pohjoismaisen kestävien ratkaisujen tiede- ja politiikkapaneeli (Science-Policy Panel). Ehdotetun paneelin olisi määrä keskittyä eritoten tavoitteeseen 12 (kestävä kulutus ja tuotanto). Esitutkimuksessaan SDSN muun muassa kartoittaa alan vahvoja tutkimusympäristöjä ja tekee ehdotuksen tutkijoista ja parlamentaarikoista koostuvan pohjoismaisen paneelin kokoonpanoksi. Sihteeristö odottaa saavansa

lopullisen raportin viimeistään syyskuussa 2018. Esitutkimuksen budjetti on 200 000 Tanskan kruunua.

Nuoret: [ReGeneration 2030](#) on nuorisovetoinen kestävän kehityksen kansanliike, joka kokoaa Itämeren alueen nuoret vuosittain elokuussa huippukokoukseen Ahvenanmaalle. ReGeneration 2030 Summit järjestetään ensimmäisen kerran vuonna 2018. *Sukupolvi 2030* -ohjelmasta on myönnetty tukea vuosien 2018, 2019 ja 2020 huippukokoukseen. Pohjoismaiden ja Baltian maiden toimijat tukevat laajalti ReGeneration 2030 -liikettä, jonka toimintaa johtaa Itämeren ympärysvaltioiden nuorisojärjestöjen edustajista koostuva johtoryhmä. Huippukokouksen tavoitteena on laatia manifesti, johon sisältyy Itämeren alueen poliitikoille ja muille keskeisille toimijoille suunnattuja viestejä ja ratkaisuehdotuksia. Vuosien 2018–2020 budjetti on 450 000 Tanskan kruunua.

Kansalaisyhteiskunta: *Sukupolvi 2030* -ohjelmasta on myönnetty tukea kestävyystavoitteiden pohjoismaiseen täytäntöönpanoon keskittyvälle kansalaisjärjestöjen yhteistyöhankkeelle. Hanketta johtaa tanskalainen 92-gruppen, ja siihen osallistuvat Kepa (Suomi), Concord (Ruotsi) ja Forum for utvikling og miljø (Norja). Hankkeen tavoitteena on luoda Pohjoismaiden kansalaisjärjestöjen välille verkosto, jonka puitteissa järjestöt voivat käydä vuoropuhelua, vaihtaa tietoja ja toteuttaa yhteistä toimintaa. Hankkeen tavoitteena on muun muassa järjestää oheistapahtuma kestävän kehityksen korkean tason poliittisen foorumin yhteydessä New Yorkissa vuonna 2019 sekä laatia kokemusten ja parhaiden käytäntöjen vaihtoon pohjautuva analyysi, johon sisältyy suosituksia. Vuosien 2018–2019 budjetti on 380 000 Tanskan kruunua.

Viestintä

Kestävän kehityksen asiantuntijaryhmä hyväksyi 17. huhtikuuta pitämässään kokouksessa *Sukupolvi 2030* -ohjelman viestintästrategian, joka on suunnattu ohjelma-asiakirjassa määritellyille kohderyhmille. Kaiken viestinnän pääsanomana on ”Me olemme #Sukupolvi2030”.

Sukupolvi 2030 -ohjelman yhtenä tavoitteena on tehdä Pohjoismaiden ministerineuvoston Agenda 2030 -työtä tunnetuksi Pohjoismaissa ja kansainvälisesti. Ohjelmakauden ensimmäisenä vuonna tavoitteeseen on pyritty seuraavien tapahtumien avulla:

- Bonnin COP23-ilmastokokouksen yhteydessä marraskuussa 2017 järjestettiin kestävää kulutusta ja tuotantoa käsittelevän työpaja ja julkistettiin *Sukupolvi 2030* -ohjelma.
- EU:n Itämeri-strategian vuosifoorumin yhteydessä järjestettiin Agenda 2030 -työtä Itämeren näkökulmasta käsittelevä seminaari yhteistyössä Itämeren valtioiden neuvoston (CBSS) kanssa. Pohjoismaiden ministerineuvosto ja CBSS julkistivat seminaarissa raportin *Baltic 2030: Bumps on the Road – How the Baltic Sea States are performing on the SDGs*.

- Bornholmin Folkemødet-politiikkatapahtuman yhteydessä järjestettiin kesäkuussa 2018 kestävästä kulutuksesta käsittelevä keskustelutilaisuus.
- Almedalenin politiikkatapahtuman yhteydessä järjestettiin heinäkuussa 2018 kaksi kestävästä kulutuksesta käsittelevää keskustelutilaisuutta yhteistyössä Stockholm Environment Institutin ja Ruotsin luonnonsuojeluyhdistyksen kanssa.
- New Yorkissa kokoontuneen kestävä kehityksen korkean tason poliittisen foorumin yhteydessä järjestettiin heinäkuussa 2018 kestävästä kulutuksesta ja tuotantoa (kestävyystavoite 12) koskeva pohjoismainen oheistapahtuma.

Kestävän kehityksen strategian "Hyvä elämä kestävässä Pohjolassa" päivitys

Pohjoismaiden ministerineuvostolla on ollut vuodesta 2001 lähtien oma kestävä kehityksen strategia. Uusin, vuoteen 2025 ulottuva versio hyväksyttiin vuonna 2014. Agenda 2030:n myötä Pohjoismaat ovat sitoutuneet saavuttamaan YK:n kestävä kehityksen tavoitteet. Maailmanlaajuiset tavoitteet määrittävät siten suunnan kansalliselle ja kansainväliselle kestävä kehityksen työlle vuoteen 2030 asti.

Hyväksyessään *Sukupolvi 2030* -ohjelman yhteistyöministerit päättivät myös *Hyvä elämä kestävässä Pohjolassa* -strategian tarkistamisesta. Tavoitteena on varmistaa, että strategiassa viitataan Agenda 2030:een ja YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin aina, kun se on tarkoituksenmukaista. Yhteistyöministerien kokospöytäkirjassa todetaan: *"MR-SAM antoi pääsihteerille tehtäväksi käynnistää 'Hyvä elämä kestävässä Pohjolassa' -strategian teknisen tarkistuksen."*

Sihteeristö on laatinut ehdotuksen kestävä kehityksen strategian päivittämisestä siten, että siinä viitataan Agenda 2030:een. Kestävä kehityksen asiantuntijaryhmä keskustelee ehdotuksesta elokuussa 2018.

Pohjoismaiset kestävä kehityksen indikaattorit

Kun yhteistyöministerit hyväksyivät vuonna 2013 kestävä kehityksen strategian *Hyvä elämä kestävässä Pohjolassa*, he sopivat samalla kestävä kehityksen indikaattoreista, joiden ylläpitämisestä vastaa Pohjoismaiden ministerineuvosto. Pohjoismaisia indikaattoreita tulee nyt tarkastella Agenda 2030:n valossa ja niitä tulee tarkistaa siten, että ne ovat edelleen ajankohtaisia.

Pohjoismaiden ministerineuvosto vaihtoi vuonna 2018 pohjoismaisen tilastotietokannan ylläpitäjää. Tehtävään valittiin ruotsalainen yksityisyrittäjä Statisticon. Sihteeristö on edellä esitetyn nojalla pyytänyt Statisticonilta hanke-ehdotusta siitä, miten kestävä kehityksen indikaattoreita voidaan kehittää kestävyystavoitteiden näkökulmasta relevantimpaan suuntaan. Ehdotuksessa tulee keskittyä etenkin kestävästä kulutuksesta ja tuotantoon (tavoite 12). Kestävä kehityksen pohjoismainen asiantuntijaryhmä keskustelee hanke-ehdotuksesta elokuussa 2018.

LIITE 1, kestävän kehityksen selonteko 2018

Sektoreiden toiminta Agenda 2030:n näkökulmasta

Kaikki sektorit ovat pohjoismaisten yhteistyöministerien (MR-SAM) kehotuksesta keskustelleet tulevan toimintansa kytkemisestä Agenda 2030:een ja temaattiseen painopistealueeseen ”kestävä kulutus ja tuotanto”. Tässä tiivistelmässä käydään läpi ministerineuvoston sektoreilta tulleet vastaukset. Tavoitteena on antaa yleiskuva Agenda 2030:n ja 17 kestävän kehityksen tavoitteen sisällyttämisestä Pohjoismaiden ministerineuvoston sektoreiden toimintaan. Tiivistäen voidaan todeta, että useat sektorit tekevät aktiivisesti työtä Agenda 2030:n parissa ja ottavat sen huomioon muun muassa yhteistyöohjelmissaan.

Kestävän kasvun ministerineuvosto (MR-TILLVÄXT)

Energiapolitiikan virkamieskomitea (ÄK-E) keskusteli sektorin Agenda 2030 -työstä 28. syyskuuta 2017. Agenda 2030 on olennainen osa sektorin työtä, ja se sisältyy vuosien 2018–2021 yhteistyöohjelmaan. Energiasektori haluaa osallistua aktiivisesti Agenda 2030:n toteuttamista koskevaan pohjoismaiseen ohjelmaan. Sektorin painopistealueita ovat uusiutuva energia ja energiatehokkuuden parantaminen, jotka liittyvät kiinteästi kestäväan kulutukseen ja tuotantoon (tavoite 12). Yhteispohjoismaisen hankkeen teemaksi voitaisiin valita esimerkiksi liikenne. ÄK-E aikoo käydä syvällisempää keskustelua Agenda 2030:sta ja kestävästä kehityksestä syksyn 2018 kokouksessaan.

Elinkeinopoliitikan virkamieskomitea (ÄK-N) keskusteli sektorin Agenda 2030 -työstä 11. huhtikuuta 2018. Agenda 2030 on ÄK-N:lle tärkeä painopistealue.

Elinkeinosektori on sisällyttänyt toimintaansa useat kestävän kehityksen tavoitteet, etenkin tavoitteet 8 (alataavoite 8.9), 9 (alataavoite 9.3) ja 12 (alataavoite 12b). Näihin tavoitteisiin liittyvästä työstä vastaa etupäässä Nordic Innovation, ja työn keskiössä ovat tätä nykyä pääministerialoite *Pohjoismaisia ratkaisuja maailmanlaajuisiin haasteisiin* sekä kestävä hyvinvointi ja kestävät kaupungit. Nordic Innovationissa on vireillä koko joukko muitakin relevantteja hankkeita. Elinkeinosektorin tulevia pääteemoja ovat muun muassa kiertotalous ja kestävä matkailu.

Aluepolitiikan virkamieskomitea (ÄK-R) keskusteli sektorin Agenda 2030 -työstä 3. toukokuuta 2018. ÄK-R antoi sihteeristölle ja puheenjohtajamaalle tehtäväksi laatia ehdotuksen sektorin Agenda 2030 -työstä. Aluesektorin kytköksenä teemaan toimivat muun muassa Pohjoismainen Atlantti-yhteistyö (NORA) ja Nordregio. ÄK-R totesi, että Agenda 2030 tulee sisällyttää *State of the Nordic Region* -raportin parissa tehtävään työhön. Lisäksi se huomautti, että kaikissa uusissa yhteistyöohjelmissa tulee aktiivisesti viitata Agenda 2030:een.

Ympäristö- ja ilmastoasiain ministerineuvosto (MR-MK)

Ympäristö- ja ilmastoasiain virkamieskomitea (ÄK-MK) keskusteli sektorin Agenda 2030 -työstä 27. helmikuuta 2018. Agenda 2030:n toimeenpano ja eritoten kestävän kehityksen tavoite 12 ovat tärkeällä sijalla Pohjoismaiden tulevassa ympäristö- ja

ilmastoyhteistyössä. Agenda 2030:lle omistetaan vuosien 2019–2024 uudessa yhteistyöohjelmassa kokonainen luku, joka keskittyy kiertotalouteen ja kestävään kulutukseen ja tuotantoon. Tämä vastaa hyvin niitä suosituksia, joita esitetään sektorin hiljattain valmistuneessa strategiaselvityksessä *Pohjoismaat vihreässä murroksessa – enemmän kuin naapureita*. Sektorin ja sen alaisten työryhmien toiminta kytkeytyy vahvasti Agenda 2030:een. Kiertotalous, jakamistalous, vihreän talouden ohjaukeinot, resurssitehokkuus, kestävät elämäntavat, ilmastomyönteinen liikennepolitiikka, kierrätys, uusiokäyttö ja monet muut sektorin painopistealueet liittyvät kestävään kulutukseen ja tuotantoon. Kuten edeltä ilmenee, kestävä kehityksen tavoite 12 on erottamaton osa ympäristö- ja ilmastosektorin nykyistä ja tulevaa toimintaa. Se on myös selkeänä tavoitteena kaikessa sektorin työssä.

Kalastus-, vesiviljely-, maatalous-, elintarvike- ja metsätalousasiain ministerineuvosto (MR-FJLS)

Kaikki kalastus-, vesiviljely-, maatalous-, elintarvike- ja metsätalousasiain ministerineuvoston (MR-FJLS) alaiset virkamieskomiteat ovat käsitelleet Agenda 2030 -toimintaohjelmaa syksyllä 2017 ja keväällä 2018. Agenda 2030 on olennainen osa sektorin työtä, ja se sisältyy vuosien 2017–2020 yhteistyöohjelmaan. Sektorille tärkeimmät maailmanlaajuiset kestävyystavoitteet ovat tavoite 2, 3, 6, 8, 12, 13, 14 ja 15. Sektori on aiemmin valinnut kauden 2017–2020 strategisiksi painopistealueiksi 1) pohjoismaisen biotalouden kehittämisen sekä 2) kestävät elintarvikejärjestelmät. Sektori harkitsee Agenda 2030 -työn lisäämistä vakituiseksi kohdaksi toimeenpanevan komitean ja virkamieskomiteoiden kokousten asialistalle. Sektori on erittäin kiinnostunut osallistumaan Sukupolvi 2030 -ohjelman parissa tehtävään työhön.

Kulttuuriministerineuvosto (MR-K)

Kulttuuriyhteistyön virkamieskomitea (ÄK-K) keskusteli sektorin Agenda 2030 -työstä 14. maaliskuuta 2018. ÄK-K totesi, että kaikissa yhteistyöohjelmissa tulee vastedes viitata Agenda 2030 -toimintaohjelmaan. ÄK-K päätti varata 50 000 Tanskan kruunua esitutkimukseen, jossa selvitetään mahdollisuuksia käynnistää kestävä kulutusta ja tuotantoa edistäviä uusia pohjoismaisia hankkeita. Esitutkimuksen on määrä valmistua elokuun 2018 alussa, minkä jälkeen ÄK-K keskustelee sen tuloksista ja suosituksista ja ottaa kantaa mahdollisiin hanke-ehdotuksiin. Asiasta keskustellaan ja päätetään 19. syyskuuta 2018.

Koulutus- ja tutkimusministerineuvosto (MR-U)

Koulutus- ja tutkimusvirkamieskomitea (ÄK-U) keskusteli sektorin Agenda 2030 -työstä 20. helmikuuta 2018. ÄK-U pohti sektorin tulevan Agenda 2030 -työn suuntaa. Sektori keskittyy erityisesti tavoitteeseen 4 (etenkin osatavoitteeseen 4.7) ja tavoitteeseen 5. Agenda 2030 aiotaan sisällyttää koulutussektorin uuteen yhteistyöohjelmaan ja ottaa huomioon valmisteltaessa vuoden 2019 budjettia.

Sosiaali- ja terveystalouden ministerineuvosto (MR-S)

Sosiaali- ja terveystalouden virkamieskomitea (ÄK-S) keskusteli sektorin Agenda 2030 -työstä 14.–15. kesäkuuta 2018. ÄK-S pyysi puheenjohtajamaata ja sihteeristöä

valmistelevaan asiaa marraskuussa 2018 pidettävään kokoukseen. ÄK-S totesi, että sosiaalikeskustelut, kansanterveys, tasa-arvo, kestävä tuotanto ja monet muut sektorin painopistealueet kytkeytyvät Agenda 2030:een.

Työelämäalan ministerineuvosto (MR-A)

Työelämäalan virkamieskomitea (ÄK-A) keskusteli sektorin Agenda 2030 -työstä 8.–9. maaliskuuta 2018. ÄK-A päätti ottaa yhteyttä Pohjoismaiden työmarkkina- ja työympäristöviranomaisten pääjohtajien verkostoon ja pyytää sitä keskustelemaan ja vaihtamaan kokemuksia Agenda 2030:sta. ÄK-A ehdotti, että kestäväan kulutukseen ja tuotantoon liittyvien uusien monialaisten hankkeiden näkökulmaksi valittaisiin 1) *nuoret ja nuorisotyöttömyys* sekä 2) *vammaiset*. Kokouksessa käsiteltävien aiheiden lisäksi työelämäsektori keskustelelee parhaillaan työelämän digitalisaatioon ja tasa-arvoon liittyvästä alustavasta hankesuunnitelmasta. Hanke on tarkoitus toteuttaa yhteistyössä MR-JÄMin ja MR-U:n kanssa.

Tasa-arvoasiain ministerineuvosto (MR-JÄM)

Tasa-arvosektori pyrkii aktiivisesti sisällyttämään Agenda 2030:n omaan toimintaansa. Aiheesta on keskusteltu keväällä 2018 muun muassa kaikissa ministerineuvoston ja virkamieskomitean kokouksissa samalla, kun on käsitelty sektorin tulevaa yhteistyöohjelmaa. Kestävästä kulutuksesta ja tuotannosta keskusteltiin viime vuonna, mutta vielä ei ole tehty päätöstä mainitun teeman sisällyttämisestä yhteistyöohjelman painopistealueisiin. Kestävä tuotanto, etenkin kestävä työvoima, sisältyy painopistealueeseen *tulevaisuuden kasvu ja työelämä*. Tavoitteena on purkaa työmarkkinoiden sukupuolittuneisuutta ja varmistaa, että kaikilla on mahdollisuus turvalliseen työhön.

Digitalisaatioministerineuvosto 2017–2020 (MR-DIGITAL)

Digitalisaatioalan korkean tason ryhmä (HNG-DIGITAL) keskusteli sektorin Agenda 2030 -työstä 5. huhtikuuta 2018. HNG-DIGITAL pohti sitä, miten MR-DIGITAL voisi tehdä Agenda 2030 -työtä keskittyen etenkin kestäväan kulutukseen ja tuotantoon (tavoite 12). HNG-DIGITAL painotti, että 5G-tekniikka voi mitä suurimmassa määrin auttaa saavuttamaan monet kestäväan kehityksen tavoitteet. HNG-DIGITAL pyysi sihteeristöä seuraamaan keskustelua ja valmistelevaan MR-DIGITALin Agenda 2030-työhön liittyvää aineistoa.

Talous- ja rahapolitiikan ministerineuvosto (MR-FINANS)

Talous- ja rahapolitiikan virkamieskomitea (ÄK-FINANS) keskusteli sektorin Agenda 2030 -työstä 10. huhtikuuta 2018. Talous- ja rahapolitiikan sektori on tyytyväinen Agenda 2030:n teemaan kestävä kulutus ja tuotanto. Sektorin tukena tässä työssä on pohjoismainen ympäristö- ja talousryhmä (MEG), joka laatii raporttimuotoisia analyyseja ja toimenpide-ehdotuksia. MEG:n työ jakautuu kahteen teemakokonaisuuteen: ympäristöpolitiikan taloudelliset ohjaukseen sekä vihreä talous ja kiertotalous. Talous- ja rahapolitiikan sektori osallistuu Agenda 2030 -työhön myös kokoamalla tietoa ja välittämällä sitä *Nordic Economic Policy Review (NERP)* -aikakauslehdessä ja *Nordic Economic Outlook* -suhdanneraportissa. Kumpikin julkaisu ilmestyy kerran vuodessa.

Oikeusyhteistyön ministerineuvosto (MR-LAG)

Oikeusyhteistyön virkamieskomitea (ÄK-LAG) keskusteli sektorin Agenda 2030 -työstä 28. helmikuuta 2018. Oikeussektori on sisällyttänyt Agenda 2030:n uuteen yhteistyöohjelmaansa. Lisäksi ÄK-LAG on päättänyt, että hankkeet tulee kytkeä Agenda 2030:een silloin, kun se on tarkoituksenmukaista.

Pohjoismainen lapsi- ja nuorisoyhteistyön komitea (NORDBUK)

Pohjoismainen lapsi- ja nuorisoyhteistyön komitea (NORDBUK) keskusteli sektorin Agenda 2030 -työstä 8. toukokuuta 2018. Agenda 2030 on keskeisellä sijalla sektorin työssä, ja vireillä on useita siihen liittyviä hankkeita. NORDBUK on muun muassa päättänyt tukea hanketta *The Agenda 2030 Up North – National Youth Councils meeting on SDGs* sekä Ahvenanmaalla järjestettävää *ReGeneration 2030* -huippukokousta. Ensiksi mainitussa hankkeessa tarjottiin Pohjoismaiden ja Baltian maiden nuorille tilaisuus verkostoitua ja kokoontua kahdesti keskustelemaan Agenda 2030:sta ja nuorten osallistumisesta siihen. NORDBUK jatkaa keskustelua Agenda 2030:sta seuraavassa kokouksessaan marraskuussa 2018.

LIITE 2, kestävän kehityksen selonteko 2018

Laitokset ja Agenda 2030

Tässä liitteessä on tiivistelmä vastauksista, joita pohjoismaisilta laitoksilta on saatu 14. maaliskuuta 2018 lähetettyyn kyselyyn. Tavoitteena oli selvittää, miltä laitosten tämänhetkinen työ kestävyystavoitteiden parissa näyttää ja miten ne aikovat jatkaa sitä Sukupolvi 2030 -ohjelman puitteissa.

1. Yleisiä huomioita laitoksista ja Agenda 2030:sta

Valtaosa laitoksista tekee aktiivisesti työtä maailmanlaajuisten kestävyystavoitteiden parissa tai toteuttaa niiden kannalta erityisen tärkeitä toimia. Nyt kun Sukupolvi 2030 -ohjelma on käynnistynyt ja Pohjoismaiden ministerineuvosto on nostanut kestävän kehityksen tavoitteet keskiöön yhä vahvemmin, myös laitokset ovat alkaneet kiinnittää huomiota oman työnsä ja kansainvälisten kestävyystavoitteiden välisiin laajempiin yhteyksiin. Kaikki kestävän kehityksen tavoitteet sisältyvät pohjoismaisten laitosten toimintaan vaihtelevassa määrin. Laitokset ottavat tavoitteet huomioon omassa sisäisessä toiminnassaan (Ahvenanmaan Pohjola-instituutti, Färsaarten Pohjolan-talo) ja järjestävät aiheeseen liittyviä työpajoja, seminaareja, hankkeita ja ohjelmia (NordForsk, Grönlannin Pohjola-instituutti, Färsaarten Pohjolan-talo, Pohjoismainen energiantutkimus, Pohjoismainen työsuojelukoulutusinstituutti, NordGen, Ahvenanmaan Pohjola-talo, Pohjoismainen kulttuuripiste, Reykjavikin Pohjolan-talo). Nordic Innovation vastaa, että kaikki sen uudet toimenpiteet tulee kytkeä kansainvälisiin kestävä kehityksen tavoitteisiin. Ahvenanmaan Pohjola-instituutti (NIPÅ) on yksi Ahvenanmaalla järjestettävän ReGeneration 2030 -nuorisohuippukokouksen strategisista yhteistyökumppaneista. Huippukokous saa tukea myös Sukupolvi 2030 -ohjelmasta.

2. Agenda 2030:een keskittyvät hankkeet ja toiminta

Kaikki pohjoismaiset laitokset ovat toteuttaneet toimintaa, hankkeita tai viestintäpanostuksia, joiden keskiössä ovat olleet kestävyystavoitteiden näkökulmasta tärkeät aiheet, vaikka toiminnan varsinaisena tarkoituksena ei olisi ollutkaan keskittyä Agenda 2030:een. Laitokset ovat järjestäneet sisäisiä seminaareja, ulkopuolisille suunnattuja työpajoja, kokouksia ja konferensseja, taidenäyttelyjä, elokuvafestivaaleja, hankkeita ja ohjelmia. Esimerkiksi Ahvenanmaan Pohjola-instituutti on järjestänyt useita Agenda 2030:een keskittyneitä kulttuuritapahtumia. Pohjoismainen työsuojelukoulutusinstituutti (NIVA) järjesti vuonna 2017 moninaisuuden ja osallisuuden johtamiseen keskittyvän kurssin *Diversity and Inclusion Management*, joka järjestetään uudestaan vuonna 2019. Färsaarten Pohjolan-talo (NLH) on järjestänyt lapsen oikeuksia käsittelevän konferenssin, ja Grönlannin Pohjola-instituutti (NAPA) on järjestänyt muun muassa kulttuurisektorin tasa-arvohaasteita käsittelevän paneelikeskustelun.

3. Agenda 2030:n näkökulmasta tärkeät uudet toimet

Kaikki laitokset aikovat lähivuosina toteuttaa Agenda 2030:een liittyviä toimia, hankkeita tai viestintäpanostuksia. Toiminta ei kuitenkaan aina välttämättä keskity tietoisesti maailmanlaajuisiin kestävyystavoitteisiin, vaikka toiminnan teema olisikin tärkeä Agenda 2030:n tavoitteiden tai alatavoitteiden näkökulmasta. NordForskin tapauksessa asiaan vaikuttaa myös kansallisten tutkimuslaitosten kanta. Monet laitokset aikovat jatkaa nykyisten hankkeiden kehittämistä. Esimerkkinä mainittakoon Färsaarten Pohjolan talon konferenssi lapsen oikeuksista, Pohjoismainen energiantutkimus (NEF) ja pääministerialoite, Pohjoismaisen työsuojelukoulutusinstituutin kurssi *Diversity and Inclusion Management* ja seksuaaliseen häirintään keskittyvä kurssi *Bullying and harassment*, Nordic Innovationin Agenda 2030:n näkökulmasta tärkeät hankkeet *Smart Mobility & Connectivity* (tavoitteet 9, 11, 13 ja 15), *Value Creation 2030* (tavoitteet 8, 9, 12 ja 17) ja *Health, Lifestyle & Demography* (tavoitteet 3, 9 ja 12) sekä Ahvenanmaalla järjestetty ReGeneration 2030 -huippukokous, jonka yhtenä yhteistyökumppanina on Ahvenanmaan Pohjola-instituutti. Grönlannin Pohjola-instituutti aikoo osallistua grönlantilaiseen politiikkatapahtumaan, jonka keskiössä ovat arktisen alueen nuoret, ja Reykjavikin Pohjolan-talo (NOREY) aikoo keskittyä vuonna 2018 ruokahävikkiin ja sen torjuntakeinoista tiedottamiseen.

4. Kestävä kulutus ja tuotanto (tavoite 12)

Monet laitokset ovat käynnistäneet kestävän kehityksen tavoitteeseen 12 liittyviä erityistoimia. Esimerkkinä mainittakoon Nordic Innovationin, Pohjoismaisen energiantutkimuksen ja NordForskin yhteinen vihreän kasvun tutkimus- ja innovointihanke, jonka keskiössä on nimenomaan tavoite 12 (alatavoitteet 12.2–12.5). Reykjavikin Pohjolan-talo on puolestaan järjestänyt ruokahävikkiin keskittyvän ympäristöfestivaalin. Tavoite 12 liittyy Ahvenanmaan Pohjola-instituutin kulttuurituotantohankkeeseen, ja se on yleisenä teemana Bärkraft.ax-verkoston työssä ja erityisenä teemana tämänvuotisessa ReGeneration 2030 -huippukokouksessa. Pohjoismainen energiantutkimus pyrkii edistämään tavoitteeseen 12 liittyvää yhteistyötä, ja Nordic Innovation keskittyy siihen *Value Creation 2030* -ohjelmassaan. Pohjoismaisen geenivarakeskuksen NordGenin päätehtävänä on auttaa varmistamaan elintarviketuotannon ja maatalouden resurssien geneettinen monimuotoisuus. Sen toiminta kytkeytyy vahvasti tavoitteeseen 12, eritoten alatavoitteeseen 12.2, mutta myös alatavoitteet 12.4 ja 12.8 ovat sen työssä tärkeitä.

Monet laitokset haluaisivat omien sanojensa mukaan keskittyä entistä määrätietoisemmin tavoitteeseen 12, ja useat laitokset sanovat ottavansa kyseisen tavoitteen huomioon sisäisessä toiminnassaan, esimerkiksi ostojen, kulutuksen ja kierrätyksen yhteydessä.

5. Yhteistyö elinkeinoelämän kanssa

Muutamit laitokset ilmoittavat tekevänsä Agenda 2030 -yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa. Pohjoismaisen energiantutkimuksen tavoitteena on muun muassa osallistaa hankkeisiinsa elinkeinoelämän edustajia ja muita toimijoita, ja se on pyrkinyt saamaan aikaan vahvaa tutkimus- ja kehitysyhteistyötä Pohjoismaiden sähkönjakelusta vastaavien yritysten välille. Elinkeinoelämän edustajia osallistuu kaikkiin Nordic Innovationin aloitteisiin. Myös NordGenin työryhmissä on mukana elinkeinoelämän edustajia, ja laitos on mukana suunnittelemassa *Green innovation park* -hanketta, jonka tavoitteena on tarjota kohtauspaikka vihreän teollisuuden yrityksille. Ahvenanmaan Pohjola-instituutti on mukana Bärkraft.ax-verkostossa, johon osallistuu myös elinkeinoelämän toimijoita, ja Reykjavikin Pohjolan-talo pyrkii puolestaan levittämään tietoa kestävästä ratkaisusta yhteistyössä parinkymmenen islantilaisjärjestön kanssa.

6. Yhteistyö kansalaisyhteiskunnan kanssa

Useat laitokset tekevät Agenda 2030 -yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa. Vuoropuhelun ja virallisen yhteistyön lisäksi yhteistyömuotoina ovat avoimet kokoukset, seminaarit ja työpajat. Esimerkiksi Pohjoismainen energiantutkimus tekee yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan johtavien toimijoiden kanssa ja pyrkii kokoamaan näkemyksiä ajankohtaisista energiakysymyksistä tutkimuksen, politiikan ja elinkeinoelämän saralla. Reykjavikin Pohjolan-talo tekee yhteistyötä islantilaisjärjestöjen kanssa, Ahvenanmaan Pohjola-instituutti on mukana Bärkraft.ax-verkostossa, Grönlannin Pohjola-instituutti tekee yhteistyötä kansalaisjärjestöjen ja nuorisojärjestöjen kanssa, ja Färsaarten Pohjolan-talo järjestää yleisölle avoimia työpajoja ja seminaareja, joissa käydään keskusteluja paikallisten seurojen ja yhdistysten kanssa.

7. Lapsiin ja nuoriin sekä tasa-arvoon liittyvä työ

Monet laitokset ovat sisällyttäneet työhönsä myös Agenda 2030:n lapsi- ja nuorisonäkökulman ja/tai tasa-arvonäkökulman. NordForsk hallinnoi tutkimusohjelmaa *Gender in the Nordic Research and Innovation Area*, joka tukee alatavoitetta 5.5. Tutkimusohjelma *Education for Tomorrow* on puolestaan relevantti lasten ja nuorten näkökulmasta. Lapset ja nuoret otetaan huomioon kaikessa Färsaarten Pohjolan-talon toiminnassa, ja tasa-arvo on kantavana teemana esimerkiksi yhteistyössä vastikään perustetun feministisen yhdistyksen kanssa. Pohjoismainen energiantutkimus, Reykjavikin Pohjolan-talo ja Grönlannin Pohjola-instituutti toteuttavat nekin sekä tasa-arvoon että lapsiin ja nuoriin liittyvää toimintaa. Nordic Innovationilla on esimerkiksi *Nordic Female Entrepreneurs* -hanke, NordGenillä on päiväkotikäisille lapsille suunnattu hanke, ja Ahvenanmaan Pohjola-instituutti on ReGeneration 2030 -huippukokouksen strateginen yhteistyökumppani. Pohjoismainen kulttuuripiste (NKK) hallinnoi NORDBUK-tukiohjelmaa. NORDBUK on ryhtynyt tekemään yhteistyötä Sukupolvi 2030 -ohjelman kanssa ja jakaa

yhteistyön puitteissa lisävaroja Agenda 2030 -hankkeille, joiden johdossa on lapsia ja korkeintaan 30-vuotiaita nuoria. NKK osallistuu niin ikään ReGeneration 2030 -hankkeeseen.

8. Laitosten osaamisen kehittäminen

Valtaosa laitoksista tuntee tarvetta kehittää omaa osaamistaan esimerkiksi järjestämällä sisäisiä työpajoja. Näin halutaan varmistaa koko henkilöstön sitoutuminen tavoitteisiin ja käsitteisiin. Työpajoista haetaan myös hyviä toimintaratkaisuja, innoitusta menetelmien kehittämiseen ja apua yleisötilaisuuksien ja ulkopuolisille suunnattujen työpajojen näkökulman laajentamiseen. Laitokset tarvitsisivat omien sanojensa mukaan nykyistä selkeämmän kuvan siitä, mitä niiltä odotetaan Agenda 2030 -työssä ja millaisia yhteistyömahdollisuuksia niillä on ministerineuvoston muiden tahojen kanssa. Lisäksi ne toivovat, että niillä olisi mahdollisuus hakea varoja oman osaamisensa täsmäkehittämiseen.